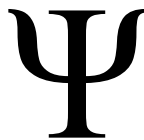


Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

VYHODNOTENIE

**kontraktu (č. 2247/2006) uzavretého medzi Ministerstvom školstva SR
a Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP)
na riešenie vedecko-výskumných úloh v roku 2007**



Bratislava, apríl 2008

Úvod

Objem finančných prostriedkov určených na riešenie vedecko-výskumných úloh v roku 2007 bol stanovený v rozpočtovej kapitole MŠ SR (schválenej vládou i parlamentom SR) vo výške 19,486 mil.Sk. Táto čiastka, zahŕňajúca osobné náklady, služby a nákupy bola zakotvená v Kontrakte č. 2247/2006, ktorý vymedzuje organizačné, obsahové a finančné vzťahy medzi ústredným orgánom štátnej správy a ústredne riadenou organizáciou.

Všeobecná charakteristika plnenia kontraktu

V súlade s článkom III. kontraktu obe zúčastnené strany uplatňovali svoje práva a plnili záväzky:

- Ministerstvo školstva SR zabezpečilo financovanie predmetu činnosti.
- Ministerstvo školstva poskytlo odbornú pomoc a informácie potrebné na riešenie úloh.
- Ministerstvo školstva uplatnilo právo na priebežnú kontrolu plnenia úloh jedenkrát štvrtročne prostredníctvom účasti svojho zástupcu na zasadaniach Ústavnej rady VÚDPaP.
- VÚDPaP predkladal výstupy riešenia úloh v požadovanej kvalite a v termínoch stanovených Plánom hlavných úloh na rok 2007.
- VÚDPaP neprekročil kontraktom dohodnutý rozpočet.
- VÚDPaP dodržal náklady stanovené na riešenie jednotlivých úloh.

Plnenie kontraktovaných úloh realizovali zamestnanci ústavu predovšetkým výskumnými, prieskumnými a publikačnými aktivitami (konštruovanie výskumných a psychodiagnostických metodík, ich overovanie a štandardizácia, vyhodnocovanie nimi získaných údajov, štatistické spracovanie a publikovanie výsledkov v odborných periodikách a na odborných podujatiach), ďalej školiacimi, supervíznymi, expertíznymi, lektorskými, koordinačnými, metodickými a organizačnými aktivitami (zvyšovanie odborných kompetencií zamestnancov škôl a školských zariadení) a aktivitami zameranými na konkrétnu pomoc deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich rodičom (psychodiagnostika mimoriadne nadaných detí, psychodiagnostika a psychoterapia hendikepovaných detí, detí zo znevýhodneného sociálneho prostredia i detí ohrozených sociálnou patológiou, vyhotovovanie individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre integrované deti).

Vecné plnenie kontraktovaných úloh (čl. IV.)

Jednotlivé úlohy zakotvené v Kontrakte boli z obsahového hľadiska projektované tak, aby reagovali na priority Programového vyhlásenia vlády SR v oblasti školstva a vedy z roku 2006. Zároveň úlohy reagovali na požiadavky Národného programu výchovy a vzdelávania, najmä tie jeho časti, ktoré pojednávajú o možnostiach využitia psychologickéj vedy vo výchovnom pôsobení na osobnosť mladého jednotlivca. Dôraz sa kládol na systematický rozvoj jednotlivca, najmä jeho poznávacích schopností (kognitívizácia), emocionality (emocionalizácia), prosociálneho správania (socializácia), schopnosti prevziať zodpovednosť za seba a riadiť sám seba (autoregulácia), schopnosti tvorivého riešenia problémov (kreatívizácia) a vôle k sústavnému zdokonaľovaniu sa a sebarozvoju (motivácia).

Kontraktované úlohy zároveň odrážali aktuálnu potrebu zvýšenej pozornosti jednotlivým skupinám detskej populácie – deťom so špeciálnymi edukačnými potrebami (hendikepovaným deťom so sensorickým, mentálnym alebo telesným postihom), deťom ohrozeným sociálnou patológiou a závislosťami, ďalej mimoriadne nadaným deťom i deťom vyrastajúcim v málo podnetnom sociálnom prostredí.

1. Úlohy schválené Vedeckou grantovou agentúrou

Metódy evalvácie poradenských zariadení preventívnych programov v integrovanom systéme preventívnej a poradenskej psychologickéj starostlivosti o deti a mládež

V rámci riešenia grantovej úlohy sa pokračovalo v rozpracovávaní modelu integrovaného algoritmickeho systému psychologickéj, pedagogickéj a sociálnej činnosti preventívnych a poradenských zariadení a v nadväznosti na to modelu troch integrovaných kategórií (prevencia, intervencia a rozvíjanie) multidisciplinárneho (t.j. pedagogického, psychologického a sociálneho) poradenstva v kontexte evalvácie.

Vo výskumných štúdiách zameraných na skúmanie efektívnosti programov (zameraných na sociálno-patologické správanie) sa ukázalo, že z celkového počtu zúčastnených respondentov nemalo žiadne skúsenosti s evalváciou 53%. Zvyšných 47% respondentov uviedlo, že praktické skúsenosti s evalváciou má. Ukázalo sa, že najvyššiu mieru dôležitosti prikladajú respondenti evalvácii sumatívnej. Nasleduje formatívna evalvácia posunu a plánovacia evalvácia. Najnižšiu mieru dôležitosti pripísali respondenti formatívnej evalvácii implementácie.

Zámery úlohy plánované na rok 2007 boli splnené, práca na úlohe pokračuje. Prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Sociálna začlenenosť detí s narušenou komunikačnou schopnosťou a možnosti jej ovplyvňovania v procese školskej integrácie

V hodnotenom období sa overoval súbor diagnostických metód a postupov na identifikáciu sociálneho statusu a sociálnych kompetencií integrovane vzdelávaných žiakov so sluchovým postihnutím v materských, základných a stredných školách. Potvrdilo sa, že začlenenie v rovesníckom kolektíve úzko súvisí s komunikačnou spôsobilosťou a osobnostnými dispozíciami každého jednotlivca. Deti v základnej škole spravidla

nezískavajú vyššie sociálne preferencie a nemajú vplyv na dianie v triede. Nie sú však spolužiakmi zásadne odmietaní, ako napr. deti s poruchami správania. Výskum preukázal aj vekové zvláštnosti: u mladších žiakov (I. stupeň ZŠ) je možné pozorovať vo vzťahu k postihnutým spolužiakom viac ústretových, pomáhajúcich, niekedy aj manipulatívnych tendencií. Prejav starších žiakov (II. stupeň ZŠ) vystihuje skôr malý záujem a ľahostajnosť.

Zámery úlohy plánované na rok 2007 boli splnené, práca na úlohe pokračuje. Prostriedky stanovené kontraktom na jej plnenie boli využité efektívne.

Spokojnosť so životom a sebaocenenie u intaktných a hendikepovaných detí a adolescentov z pohľadu pozitívnej psychológie a možnosti psychologickkej intervencie

Ukončilo sa spracovanie sledovateľského výskumu a analýza dôležitých oblastí životnej spokojnosti (v rodine, medzi priateľmi, v škole, v okolí a vo vzťahu k sebe) so sebaocenením a ukázali sa úzke intrapsychické prepojenia. V špecifickom výbere (duchovní, saleziánska mládež a študenti) sa potvrdilo, že jednotlivé sledované dimenzie sú vzájomne poprepájané a navzájom sa v reálnom živote ovplyvňujú. Pohlavie nemalo vplyv na žiadnu sledovanú premennú.

Kognitívna orientácia a environmentálna doména sú v priamom vzťahu, čo potvrdilo predchádzajúci predpoklad, že predovšetkým duchovní vnímajú dimenzie environmentu v iných súvislostiach ako svetská populácia. Spirituálni jednotlivci vnímajú kvalitu svojho života pozitívne vo všetkých sledovaných doménach a vice versa, čo podčiarkujú aj vzťahy spokojnosti so životom a uvedenými premennými. Zistil sa nevýrazný vzťah well-beingu s tvorivosťou, ktorý môže súvisieť s doposiaľ zarmucujúcou skutočnosťou, že aj v súčasnosti (paradoxne) mladí tvorivejší jednotlivci často v spoločnosti narážajú na bariéry. Za základe týchto zistení sa predpokladá, že skupina domén kvality života by sa mohla rozrásť o siedmu doménu – tvorivosť.

Zámery úlohy plánované na rok 2007 boli splnené, práca na úlohe pokračuje. Prostriedky stanovené kontraktom na jej plnenie boli využité efektívne.

2. Úlohy zadané Sekciou regionálneho školstva

Koordinácia a metodická podpora aktivít zameraných na rozvoj nadania detí a mládeže

V roku 2007 sa organizovalo a uskutočnilo 6 seminárov zameraných na prácu s testom WISC-III, spojených s distribúciou tohto testu pracovníkom PPP. Ďalej sa uskutočnili štyri kurzy s témou Identifikácia intelektovo nadaných detí (akreditovaný kurz MŠ SR, č. 222/12473/2006/114/2). Pripravilo sa špecializačné inovačné štúdium s názvom Edukácia intelektovo nadaných detí v základnej škole (akreditácia MŠ SR, č. 222/12473/2006/114/1), ktoré sa začne v budúcom kalendárnom roku pod gesciou VÚDPaP-u. Spolupracovalo sa so štátnou školskou inšpekciou vo veci usmerňovania v konkrétnych prípadoch pri integrácii nadaných žiakov. Odborné a metodické poznatky boli využité pri tvorbe návrhu zásad rozvoja nadaných žiakov do zákona o výchove a vzdelávaní.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Metodické vedenie a koordinácia práce školských zariadení pôsobiacich v oblasti výchovného a psychologického poradenstva a prevencie

Uznesením vlády SR č. 283 z 21.3.2007 bola prijatá Koncepcia výchovného poradenstva a prevencie a úlohy vyplývajúce z jej implementácie. V štvrtročných odpočtoch bolo plnenie jednotlivých úloh kontrolované ministerstvom školstva. Metodické a koncepčné materiály sa postupne dopracovávali na metodických stretnutiach v Kamennom Mlyne a v Budmericiach.

V rámci úlohy boli realizované metodické semináre a kolokvia pre pracovníkov školského rezortu (porada riaditeľov PPP, kolokvia Budmerice I a II). Pre pracovníkov PPP a CVPP sa pokračovalo v organizácii dlhodobých systematických sociálno – psychologických výcvikov a supervíznych stretnutí (výcvik pre začínajúcich pracovníkov PPP/CVPP, supervízne stretnutie pracovníkov RDD, RDM, CVPP, PPP).

V rámci edičnej činnosti boli vydávané metodické materiály a spustená webová podstránka MVKVPPP, s individualizovaným prístupom pre jednotlivé PPP. Portál tak umožňuje online výmenu názorov a diskusií na vypracované koncepčné a odborné materiály.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Vydávanie časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa

V roku 2007 vyšlo 4 čísla časopisu – omeškané čísla 2-4/2006 a dvojčíslo 1-2/2007. V tlači je pripravené 3/2007. Sklz, ktorý vznikol pred tromi rokmi pre nedostatok príspevkov sa postupne darí vyrovnávať.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Špecifiká kognitívneho vývinu rómskych detí

V rámci riešenia tejto úlohy pokračovalo longitudinálne sledovanie kognitívneho vývinu (verbálneho uvažovania a abstraktno-vizuálneho uvažovania) 157 rómskych žiakov základných škôl. Boli pripravené výskumné metodiky, ktoré boli doplnené o metodiky, ktoré sú zamerané na sledovanie myšlienkových operácií a na čitateľskú gramotnosť rómskych detí. Z pôvodného súboru 157 detí sme individuálne vyšetrili 100 rómskych detí. Z pôvodného súboru sa niekoľko detí presťahovalo a 5 percent detí bolo preradených do špeciálnych škôl. Štatistické spracovanie výsledkov výskumu je naplánované na budúci rok.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Preventívne programy kariérového poradenstva pre deti a mládež so špeciálnymi výchovnými potrebami

Projekt ako prvé riešil analýzu potrieb - prieskumom informačných zdrojov a metodických nástrojov v systéme výchovného poradenstva pre žiakov so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami. Výsledky ukazujú, že v zariadeniach výchovného

a špeciálno-pedagogického poradenstva absentuje systematická realizácia špecifických programov kariérového poradenstva pre deti a mládež so ŠVVP, nie je dostatok odborných profesijných informácií pre túto cieľovú skupinu a postupov ako štandardne kariérové poradenstvo realizovať.

Najviac respondentom chýbajú metodiky pre deti s poruchami učenia a správania. Respondenti sú najmenej spokojní aj s diagnostickými metodikami pre žiakov so zdravotným postihnutím. Najčastejšie sa používajú metódy na zisťovanie záujmov, ďalej nasleduje intelekt, nakoniec používanie testov osobnosti. Zamerali sme sa aj na zhodnotenie poradenských služieb žiakov ŠVVP – v škole -ako integrovaní žiaci, v pedagogicko – psychologickej poradni a v špeciálno pedagogickej poradni. Ako najviac vyhovujúce odborníci hodnotia poradenské služby PPP. Ako nedostačujúce služby odborníci zhodnotili poradenské služby pre integrované deti na školách. Nasledne sa rozpracovali modelové programy kariérovej výchovy a poradenstva pre deti a mládež so špeciálnymi výchovnými potrebami. Boli rozpracované modelové programy pre deti s poruchami správania, pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia a pre deti s poruchami sluchu.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

3. Úlohy na základe požiadavky zadávateľa, ktorých užívateľom sú právnické osoby (školy, školské zariadenia a ich zamestnanci)

Implementácia individuálneho reedukačného programu do rutínnej praxe diagnostických centier a reedukačných domovov

V rámci úlohy bol uskutočnený supervízny seminár pre pracovníkov RDDaM o práci s IRP, priebežne boli poskytované individuálne konzultácie o jeho používaní a pokračovalo sa v metodickej precizácii tohto programu. Bola pripravená interaktívna verzia metodického materiálu: Individuálny reedukačný program, ktorá bude umiestnená na webovej stránke MVKVPP a tiež dostupná ako CD.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Odborné lektorské kapacity Metodicko-pedagogickým centrám pre oblasť psychologických služieb učiteľom, výchovným poradcom, školským psychológom a špeciálnym pedagógom

Prostredníctvom Metodicko-pedagogických centier boli naďalej poskytované aktuálne psychologické poznatky pedagogickej verejnosti. V roku 2007 pokračoval štvrtý kurz cyklického vzdelávania *Edukácia nadaných detí na 1. stupni ZŠ*, ktorý organizačne zabezpečovalo MPC v Banskej Bystrici. Kurz absolvovali 3 skupiny, 45 frekventantov. Ďalej boli realizované vzdelávacie prednášky v rámci špecializačných inovačných štúdií pracovníkov špeciálno-pedagogických poradní. Ďalšie výstupy boli realizované v zborníkoch Raabe pre pedagógov.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Optimalizácia edukačných postupov u rómskych žiakov

V rámci úlohy boli vypracované učebné plány a učebné osnovy pre špecializované triedy (ŠT) v základnej škole (ZŠ). Vo vytvorených triedach 1. ročníka ŠT sa overovali stanovené postupy a metódy vzdelávania rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, metodické a reedukačné materiály, ktoré môžu učitelia tranzitívnych tried využívať vo výchovno-vzdelávacom procese. Pre triedy boli zakúpené vhodné učebné pomôcky a učebné materiály. Pre učiteľov a asistentov učiteľov týchto tried bol zorganizovaný odborný seminár, kde boli oboznámení s danou problematikou. Práca v špecializovaných triedach sa naďalej priebežne sleduje.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Adaptácia a vytvorenie slovenských noriem neverbálneho inteligenčného testu pre deti predškolského a mladšieho školského veku

Individuálny neverbálny test SON- R 2 1/2 -7, skladajúci sa zo 6 subtestov: Mozaiky, Kategórie, Skladačky, Analógie, Situácie a Vzory bol overovaný na populácii slovenských detí. Výsledky sa štatisticky spracovávali a komparovali s výsledkami českej štandardizácie. Za odbornej spolupráce s českými spolupracovníkmi Dr. Heiderom a Dr. Havlujom, ako aj medzinárodným koordinátorom a zadávateľom úlohy - Dr. Tellegenom, ktorý porovnával normy testu SON-R pre deti predškolského veku, žijúce na Slovensku, s normami pre české, holandské a britské deti. Dokončovali sa práce na tvorbe manuálu, test tak bude pripravený na distribúciu pre rok 2008. Je pripravená anotácia testu, ktorá bude pripravená do katalógu vydavateľskej firmy Testcentrum pre propagovanie testu v slovenskom jazyku na webovej stránke.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Interdisciplinárna konferencia s medzinárodnou účasťou Dieťa v ohrození XVI.

Interdisciplinárna konferencia Dieťa v ohrození XVI: „Ohrozenie bez hraníc alebo hranice bez ohrozenia“ sa uskutočnila pod záštitou manželky prezidenta SR, pani Silvie Gašparovičovej v dňoch 12. – 13.12.2007 v Bratislavskej vysokej škole práva za účasti 100 odborníkov. Z konferencie bude pripravený zborník.

Práca na úlohe bola ukončená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

4. Úlohy na základe požiadavky zadávateľa, ktorých užívateľom sú fyzické osoby (deti so špeciálnymi edukačnými potrebami – nadané deti a deti s rôznymi druhmi postihnutia a ich rodiny, poslucháči psychológie, sociálnej práce a pedagogických odborov)

Detské centrum - starostlivosť o deti so špeciálnymi edukačnými potrebami

Detské centrum poskytuje multidisciplinárne ambulantné služby deťom s postihnutím, s vývinovými poruchami učenia, s odchýlkami v emočnom a sociálnom vývine, školsky neúspešným deťom a ich rodinám. Najčastejšie diagnózy sú: DMO, mentálna retardácia, narušený vývin reči, vývinové poruchy učenia. V roku 2007 využilo ambulantné služby 380 klientov, z toho 187 nových. Uskutočnilo sa 5111 diagnostických, terapeutických a poradenských sedení, z toho 1382 logopedických, 1255 psychologických, 98 neurologických a psychiatrických, 1570 fyzioterapeutických, 394 špeciálnopedagogických a 412 sociálneho poradenstva. Súčasťou ambulantných služieb je diagnosticko- terapeutická skupina s poldenným pobytom, v ktorej boli dve deti zaradené na celý školský rok dve deti (kombinované postihnutia telesné a mentálne) a šesť detí (suspektné pervazívne poruchy, porucha opozičného vzdoru, stav po cerebrálnej lézii, poruchy správania) na opakované pobyty.

V Detskom centre prebiehali odborné praxe a stáže pre študentov psychológie FFUK, UCM a TU a študentov viacerých odborov PedF. Pokračovala spolupráca so školami a školskými poradenskými zariadeniami pri integrovaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom ne je riešenie boli využité efektívne.

Psychologická poradňa pri VÚDPaP

V rámci úlohy pracovníci ústavu poskytujú komplexné psychologické služby deťom, rodičom i pedagógom bez nároku na honorár. V roku 2007 bolo prostredníctvom poradne ústavu vyšetrených 89 klientov, s ktorými bolo uskutočnených 173 sedení. Odborné rady boli poskytované aj cez médiá.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Zariadenie dennej výchovnej a vzdelávacej starostlivosti

Zariadenie poskytuje edukačnú starostlivosť integrovanej skupine zdravých a postihnutých detí. Skupinu navštevovalo 5 postihnutých detí (2 deti DMO+MR, nepočujúce, DMO+balbuties, vývinová retardácia a oneskorený vývin reči) a 10 zdravých. Okrem stimulácie vývinu a predškolskej prípravy je práca orientovaná najmä na sociálnu integráciu postihnutých detí.

V rámci stáží a odborných praxí zariadenie navštevovali študenti UK, UCM a TU.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Spracovávanie rešerší a informácií z oblasti vývinovej psychológie, patopsychológie a sociálnych služieb

V roku 2007 sa v informačno-edičnom stredisku vykonávali nasledujúce činnosti - dopĺňanie zoznamu citovanej literatúry výskumných pracovníkov VÚDPaP, objednávka zahraničných periodík na rok 2007, kontakt s Národnou agentúrou ISBN v Martine o

pridelenie ISBN publikáciám, ktoré vydáva VÚDPaP, vypracovávanie rešerše pre externých používateľov knižnice aj pre výskumných pracovníkov VÚDPaP.

Informačno-edičné stredisko tiež zabezpečovalo preklady abstraktov do časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa a odborné preklady článkov výskumných pracovníkov na publikovanie do zahraničných časopisov. Bola zabezpečená distribúcia PaPD.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Záverečné hodnotenie

- úlohy s termínom ukončenia v roku 2007 boli splnené
- ostatné úlohy boli realizované v súlade s časovým harmonogramom zakotveným v projektoch alebo majú trvalý charakter
- kvalitu grantových výskumných úloh posudzuje Vedecká grantová agentúra (VEGA)
- ostatné ukončené výskumné úlohy (inštitucionálne) boli obhajované pred oponentskou komisiou
- kvalita nevýskumných úloh je stanovená mierou akceptácie zo strany zriaďovateľského rezortu, škôl a školských zariadení ako aj zo strany užívateľskej verejnosti (postihnuté deti a ich rodičia)
- poskytnuté finančné prostriedky boli použité na plnenie jednotlivých úloh v súlade s kontraktom.